

MEDEDELING

Referentienummer:	MLER_072
Datum:	2015-11-23
Gewijzigd:	2024-01-31
Contact:	Dienst Lerenden info.lerenden@katholiekonderwijs.vlaanderen

Reglementaire aspecten van de organisatie van leerlingenstages in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs OV4

Inhoud

1	Inleiding	2
2	Definitie van leerlingenstage	2
2.1	Federale definitie	3
2.2	Onderwijsdefinitie	3
2.2.1	Codex Secundair Onderwijs	3
2.2.2	Ministeriële omzendbrief	4
2.3	Schema	4
3	Onderwijsniveau	5
4	Volume van de stage	5
5	Spreiding van de stages	5
5.1	Concrete organisatie	5
5.2	Door blokstage opgeslorpte lessen	6
6	Duur en tijdstip van leerlingenstages	6
6.1	Minderjarige versus meerderjarige leerlingen-stagiairs	7
6.2	Algemene tijdsgrenzen per dag en per week	7
6.3	Nachtarbeid	8
6.4	Zondagsrust en bijkomende rustdag	8
7	Inhaalstages	9
8	Stagebegeleiding	10
8.1	Stagebegeleider en stagementor	10
8.2	Bereikbaar van de stagebegeleider	10
8.3	Klassenraadwerking	11
8.4	Efficiënte stagebegeleiding	11
8.4.1	Stage-uren en opdracht van de stagebegeleider	11
8.4.2	Samenzettingen	12
8.4.3	Splitsingen	12

9	Stagegever	13
9.1	Voorwaarden.....	13
9.2	Een school als stagegever	13
9.3	Stage in een eenmanszaak.....	13
10	Leerlingenstageovereenkomst.....	15
10.1	Algemeen.....	15
10.2	Minimale bepalingen.....	15
10.3	Modellen.....	16
10.3.1	Individuele leerlingenstageovereenkomst	16
10.3.2	Raamovereenkomst met deelovereenkomst.....	17
10.3.3	Overeenkomst tussen drie partijen met gepersonaliseerde bijlage	17
11	Verbreking van de leerlingenstageovereenkomst door de stagegever	17
12	Dimona ‘STG’	18
13	Stage in het buitenland	19
13.1	Leerlingenstageovereenkomst bij een buitenlandse stage	19
13.2	Begeleiding van buitenlandse stages	19
13.3	Arbeidsongevallenverzekering en A1-formulier voor stages in Europa	20
14	Burgerlijke aansprakelijkheden	20
15	Stages binnen bezoldigde arbeidstijd	22
16	Bijlagen.....	22

1 Inleiding

Bij de organisatie van een leerlingenstage komt heel wat kijken. Scholen moeten rekening houden met aspecten die zowel uit de federale welzijns- en arbeidsregelgeving, als uit de Vlaamse onderwijsregelgeving voortvloeien.

We geven hier beknopt weer binnen welk kader een stage kan plaatsvinden en welke concrete organisatiemodaliteiten er zijn. De focus ligt hierbij op het voltijds gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs OV4.

De mededeling “[Leerlingen verrichten arbeid - Een juridische leidraad voor de school](#)” (MLER_051) bevat daarnaast ook heel wat informatie over stage **en andere vormen van werkplekleren**.

We verwijzen ook naar de themapagina’s “[Stagiairs](#)” en “[Arbeidsongevallen en onbezoldigde stages](#)” van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Je vindt er informatie over respectievelijk welzijn op het werk m.b.t. stagiairs en arbeidsongevallen.

2 Definitie van leerlingenstage

Eerst en vooral is het van belang te weten wanneer we kunnen spreken van een leerlingenstage. De volgende regelgeving is van toepassing:

- [Codex over het welzijn op het werk](#), boek X, titel 4 ‘Stagiairs’ (zie punt 2.1);
- Besluit van de Vlaamse regering van 17 december 2010 houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs (hierna: [Codex Secundair Onderwijs](#)), art. 3, 17° /2, art. 123/20 en art. **157/7/1** (zie punt 2.2.1);

- Ministeriële omzendbrief SO/2015/01 van 31 augustus 2015 “[Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en buso OV4](#)” (zie punt 2.2.2).

2.1 Federale definitie

[Art X.4-2 van de codex over het welzijn op het werk](#) omschrijft het begrip stagiair als volgt:

“Stagiair: elke leerling of student die in het kader van een leerprogramma georganiseerd door een onderwijsinstelling daadwerkelijk arbeid verricht bij een werkgever, in gelijkaardige omstandigheden als de werknemers in dienst van die werkgever, en dit met het oog op het opdoen van beroepservaring”.

Deze definitie kan worden uitgesplitst in de volgende elementen:

- in het kader van een leerprogramma georganiseerd door een school;
- met het oog op het opdoen van beroepservaring;
- bij een werkgever;
- daadwerkelijk arbeid verrichten;
- in gelijkaardige omstandigheden als de werknemers in dienst van die werkgever.

Indien deze vijf elementen aanwezig zijn, is de leerling een stagiair en dus ook een gelijkgestelde werknemer. Heel de welzijnsreglementering (meer bepaald de welzijnswet ([wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk](#)), de [Codex over het welzijn op het werk](#) en het [ARAB](#) (algemeen reglement voor de arbeidsbescherming)) wordt op hem van toepassing. De stagegever wordt als een werkgever beschouwd die onder meer verplichtingen heeft inzake risicoanalyse en preventiemaatregelen.

Voor de toepassing van de arbeidsongevallenwet wordt het schoolbestuur als werkgever beschouwd.

2.2 Onderwijsdefinitie

2.2.1 Codex Secundair Onderwijs

In de Codex Secundair Onderwijs wordt een leerlingenstage gedefinieerd als een vorm van opleiding:

- buiten een vestigingsplaats van de school;
- in een reële arbeidsomgeving bij een werkgever;
- onder gelijkaardige omstandigheden als reguliere werknemers van die werkgever;
- waarbij effectieve arbeid wordt verricht;
- met de bedoeling beroepservaring op te doen.

Deze definitie is geënt op de federale definitie van stage.

De decreetgever voegt daar vervolgens aan toe dat de leerlingenstage gebaseerd is op een leerlingenstageovereenkomst gesloten tussen de school, de stagegever en de betrokken personen. De eindverantwoordelijkheid voor de keuze van de stagegever, de vaststelling van de stageactiviteiten evenals de begeleiding en beoordeling van de leerling-stagiair, ligt bij de school. Elke leerlingenstage is onbezoldigd.

2.2.2 Ministeriële omzendbrief

De ministeriële omzendbrief SO/2015/01 "[Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en buso OV4](#)" verwijst zowel naar de federale definitie als naar de onderwijsdefinitie van stage.

Ze voegt er onder meer aan toe dat:

- de leerlingenstage al dan niet in groep kan gebeuren;
- een leerlingenstage slechts zinvol is indien ze op schooljaarbasis een minimum volume van negen halve dagen bereikt (zie ook punt 4);
- het aantal stage-uren wordt opgenomen in de lessentabel;
- voor elke leerlingenstage een leerlingenstageovereenkomst moet worden afgesloten.

Of een stage individueel of in groep plaatsvindt en of een leraar van de school de leerlingen op de stageplaats voortdurend begeleidt, zijn geen onderscheidende criteria om te spreken van een stage.

In sommige gevallen legt de onderwijsregelgeving die criteria of één van beide wel als een extra voorwaarde op (bv. in het buitengewoon onderwijs (OV1-OV2-OV3)). Deze mededeling maakt hiervan abstractie.

Een verwijderd toezicht door de stagementor is niet het uitgangspunt. In enkele sectoren is voor stages toch een vorm van verwijderd toezicht ontstaan. Meer informatie hierover is te vinden in het punt 5.3.1.2 van de mededeling "[Leerlingen verrichten arbeid - Een juridische leidraad voor de school](#)" (MLER_051).

2.3 Schema

De aandachtige lezer zal merken dat de onderwijsregelgeving een aantal vereisten toevoegt. Indien het gaat om een 'federale' stage, dan moet voor het voltijds gewoon secundair onderwijs en buitengewoon secundair onderwijs OV4 bijkomend nog:

- een leerlingenstageovereenkomst worden afgesloten;
- de stage opgenomen worden in de lessentabel;
- de stage onbezoldigd zijn.

Criteria	Federale definitie	Onderwijsdefinitie
In het kader van een leerprogramma georganiseerd door een school	X	X
Met het oog op het opdoen van beroepservaring	X	X
Bij een werkgever buiten de school	X	X
Daadwerkelijk arbeid verrichten	X	X
In gelijkaardige omstandigheden als de werknemers in dienst van die werkgever	X	X
Leerlingenstageovereenkomst	-	X
Opnemen in lessentabel	-	X

Criteria	Federale definitie	Onderwijsdefinitie
Onbezoldigd	-	X

3 Onderwijsniveau

Leerlingenstages komen voor in het voltijds (gewoon en buitengewoon) onderwijs (met inbegrip van aanloopstructuuronderdelen). De “stageovereenkomst alternerende opleiding” in duale structuuronderdelen is van een andere orde dan een gewone leerlingenstage en wordt hier dan ook buiten beschouwing gelaten.

Leerlingenstages mogen ingericht worden voor zover de leerling-stagiair de leeftijd van 15 jaar heeft bereikt én niet meer voltijds leerplichtig is. Er geldt dus een dubbele voorwaarde. Voor het voltijds gewoon secundair onderwijs worden stages doorgaans in de derde graad ingericht. Leerlingenstages in de tweede graad zijn echter ook toegelaten voor zover aan de dubbele voorwaarde is voldaan. Hiermee verwijst men naar het verbod op [kinderarbeid](#) zoals neergeschreven in de Arbeidswet.

4 Volume van de stage

De overheid stelt dat een stage slechts zinvol is indien ze op schooljaarbasis een minimumvolume bereikt. Voor die structuuronderdelen waar er geen verplichte stage van ten minste 18 halve dagen is ingevoerd (zie punt 3), moet de totale stageduur minimum één schoolweek (9 halve dagen) omvatten.

Dit impliceert dat:

- er op de wekelijkse lessentabel minimum één uur stage (= classificatie + “stage” + vak/specialiteit) voorkomt;
- er uren stagebegeleiding worden toegekend bij de verdeling van het urenpakket. Het is hierbij niet noodzakelijk dat het aantal uren stagebegeleiding overeenstemt met het aantal uren stage dat de leerlingen hebben.

De stage kan worden gekoppeld aan elke vakbenaming en -rubricering waaronder het leerplan is goedgekeurd of zoals in de lessentabel is vermeld. De school heeft dus de keuzemogelijkheid om de stagebegeleiding in de opdracht van de leraar te klasseren onder PV of onder AV, KV of TV, op voorwaarde dat het goedgekeurde leerplan die keuze biedt. De leerplannen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen bieden voor stages meestal de keuze tussen TV en PV of tussen KV en PV.

Er staat geen beperking op de stageomvang. Uiteraard blijft wel de absolute voorwaarde dat alle goedgekeurde leerplannen volledig dienen te worden afgewerkt.

5 Spreiding van de stages

5.1 Concrete organisatie

Stages kunnen op twee verschillende manieren worden georganiseerd:

- alternerend
d.i. met vaste tussentijden (afwisselend leren op school en de werkplek; bijvoorbeeld wekelijks, maandelijks op een bepaalde dag) en gespreid over het ganse schooljaar dan wel over een bepaalde periode ervan (semester, trimester ...).

- blokstage
d.i. als een ononderbroken periode van één of meer weken, eventueel meermaals per schooljaar.

De school bepaalt volledig vrij op welke wijze zij de stages wenst te organiseren: alternerend, als blokstage, of als een combinatie van beide. In de gevallen waar het aspect “continuïteit” een belangrijke rol speelt bij de inschakeling in het arbeidsproces, ligt een blokstage voor de hand. Voor zover een alternerende stage tijdens de schooluren plaatsvindt, moet ze een halve of - bij voorkeur - een volledige dag omvatten. Daarbij moet men er rekening mee houden dat de combinatie van een halve lesdag met een halve dag stage tijdens de schooluren slechts verantwoord is indien de verplaatsing school/stageplaats niet tijdrovend is, zodat het normale verloop van de lessen en de stage niet in het gedrang komt.

Ongeacht de gemaakte keuze moeten de leerlingen van eenzelfde leerlingengroep hun stage binnen dezelfde periode lopen, behalve:

- in geval van overmacht (bv. inhaalstage);
- wanneer eenzelfde lessenreeks beurtelings voor de op dat ogenblik stagelopende leerlingen wordt hernomen.

5.2 Door blokstage opgeslorpte lessen

Tijdens een stageweek vallen de lessen weg die in een normale lesweek worden gegeven. Men kan ze eventueel tijdens de normale lesweken recupereren, maar dit is geen reglementaire verplichting. Toch moet men erover waken dat de afwerking van het globale goedgekeurde leerprogramma niet in het gedrang komt. Men kan dit bereiken door deze lessen binnen het gewone uurschema in te laten lopen tijdens normale lesweken, m.n. op het tijdstip waarop de stage-uren, georganiseerd als blokstage, op de interne lessenrooster geprogrammeerd staan. Wellicht bepalen de duur van de stage en de studielast van het leerplan of men een recuperatie al dan niet noodzakelijk acht.

6 Duur en tijdstip van leerlingenstages

De ministeriële omzendbrief SO 74 “[Organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs](#)” gaat in op de leerlingenstageperiodes.

Leerlingenstages kunnen zich spreiden over het volledige schooljaar. Ze zijn niet gebonden aan de grenzen van een gewone schooldag of schoolweek. Ze kunnen ook tijdens de vakantie- of verlofperiodes. Toch heeft de leerling in elk geval recht op 4 aaneensluitende weken vakantie in de periode juni tot en met augustus. Bovendien mogen de stages de grens van het schooljaar (31 augustus) uiteraard niet overschrijden.

Indien een school (inhaal)stages organiseert in de zomerperiode, dan zijn de regelmatige leerlingen ertoe gehouden er aan deel te nemen. Aangezien het onderwijsprogramma nog niet volledig is afgewerkt, geldt dan het principe van uitstel van studiebekrachtiging.

Voor leerlingenstages tijdens vakantie- of verlofperiodes wordt verondersteld dat de school een evenwichtige compensatieregeling zal treffen, tenzij het gaat om inhaalstages voor individuele leerlingen die de oorspronkelijke stages wegens ziekte of andere redenen niet hebben kunnen lopen.

Globaal mag een leerling per schooljaar nooit meer dan 1200 klokuren (1200 uren van 60 minuten) presteren voor lessen en stages. Hiervoor telt men de effectief gepresteerde klokuren op de stage-

plaatsen samen met de lestijden op school, waarbij de lestijden van 50 minuten dan herberekend worden naar klokuren. Verplaatsingen, **verblijf buiten de stage-uren op of in de nabijheid van de stageplaats bij meerdaagse stage in binnen- of buitenland**, pauzes ... tellen hier niet mee.

Het schoolbestuur moet over de duur en het tijdstip van leerlingenstages - als onderdeel van de globale organisatie van het schooljaar - onderhandelen in het lokaal onderhandelingscomité. Bovendien moet het schoolbestuur hierover als onderdeel van het schoolreglement overleggen met de schoolraad, en dit in een gezamenlijke vergadering. Uiteraard gebeurt dit in een constructieve geest. Indien met de schoolraad echter geen akkoord wordt bereikt, dan beslist het schoolbestuur zelf. De beslissing wordt door het schoolbestuur gemotiveerd.

De arbeidstijdgrenzen die men in elk geval moet respecteren, vloeien voort uit de Arbeidswet. Hierbij geldt er een striktere arbeidstijdregeling voor jeugdige werknemers dan voor meerderjarige werknemers. Jeugdige werknemers zijn minderjarige werknemers die 15 jaar of ouder zijn én die niet meer onderworpen zijn aan de voltijdse leerplicht.

6.1 Minderjarige versus meerderjarige leerlingen-stagiairs

Voor meerderjarige leerlingen-stagiairs is het uitgangspunt dat de stage verloopt *volgens de arbeids- of dienstregeling van de stagegever*. Dit zal ook het geval zijn voor de minderjarige leerling-stagiair die daarnaast als jeugdige werknemer gebonden is aan strengere voorwaarden.

De school waakt er best over dat ook voor meerderjarige leerlingen-stagiairs de arbeidstijd, uiteraard binnen de wettelijke marges, redelijk blijft gelet op de finaliteit van de stage binnen onderwijs.

In deze mededeling focussen we op enkele belangrijke aspecten van de arbeidstijdregeling die van toepassing is op de jeugdige werknemers.

Meer informatie hierover is ook terug te vinden via de volgende linken:

- <https://werk.belgie.be/nl/themas/arbeidsreglementering/jeugdige-werknemers>
- <https://werk.belgie.be/nl/themas/arbeidsreglementering/jeugdige-werknemers/statuut-leerling-stagiair>

Meer informatie over de arbeidstijdregeling die geldt voor meerderjarige werknemers is te vinden via de volgende link:

- <https://werk.belgie.be/nl/themas/arbeidsreglementering/arbeidsduur-en-rusttijden>

6.2 Algemene tijdsgrenzen per dag en per week

Globaal mag een leerling nooit meer dan 8 klokuren (8 uren van 60 minuten of 480 minuten) per dag presteren. In het geval een halve lesdag gecombineerd wordt met een ochtend- of avondstage, moeten de lestijden van 50 minuten herberekend worden naar klokuren.

Op weekbasis mag een leerling globaal nooit meer dan 38 klokuren (38 uren van 60 minuten) presteren voor lessen én stages. Hiervoor maakt men de som van de effectief gepresteerde klokuren op de stageplaats plus de belasting in klokuren van de lestijden op school. Ook hier zullen de lestijden van 50 minuten dan herberekend moeten worden naar klokuren. Verplaatsingen, **verblijf buiten de stageuren op of in de nabijheid van de stageplaats bij meerdaagse stage in binnen- of buitenland**, pauzes ... tellen hier niet mee.

Jeugdige werknemers mogen niet meer dan vier en een half uur ononderbroken arbeid verrichten. Wanneer de arbeidstijd op een dag meer dan vier en een half uur bedraagt, wordt een half uur rust gegeven. Bedraagt hij meer dan zes uur, dan duurt de rusttijd een uur, waarvan een half uur ineens moet worden genomen.

Stages kunnen zich zonder problemen spreiden *van maandag tot en met zaterdag*, maar stages op zon- en feestdagen zijn in principe verboden. In uitzonderlijke gevallen kan een stage doorgaan op zondag (zie punt 6.4).

6.3 Nachtarbeid

Nachtarbeid, dit is de arbeid die verricht wordt tussen 20 uur 's avonds en 6 uur 's morgens, is verboden. Ook in geval van stage moeten deze tijdsgrenzen gerespecteerd worden. De stage kan dus in principe *ten vroegste om 6 uur 's morgens* beginnen en moet *ten laatste om 20 uur 's avonds* eindigen. Hierbij wordt abstractie gemaakt van de verplaatsing van en naar de stageplaats.

De Arbeidswet bepaalt dat de voornoemde tijdsgrenzen op hetzij 22 uur 's avonds en 6 uur 's morgens, hetzij 23 uur 's avond en 7 uur 's morgens kunnen worden vastgelegd voor jeugdige werknemers ouder dan 16 jaar die:

- arbeid verrichten die wegens de aard niet mag worden onderbroken;
- arbeid in opeenvolgende ploegen verrichten.

Onder welbepaalde voorwaarden kan via een Koninklijk Besluit (KB) in een afwijking van deze regeling voorzien worden, waardoor jeugdige werknemers ouder dan 16 jaar mogen werken na 20 uur 's avonds en/of hun werkzaamheden mogen aanvatten vanaf 4 uur 's morgens. Voor de precieze modaliteiten per leeftijdsgroep en per sector moet naar de betrokken KB's verwezen worden. Alleszins geldt er een absoluut verbod van nachtarbeid tussen middernacht (24 uur) en 4 uur 's morgens.

Een overzicht van de afwijkingen per studiegebied, is ook opgenomen als bijlage 1 bij de ministeriële omzendbrief SO 74 van 12 juni 2001 "[Organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs](#)"

Voorbeeld

In het studiegebied voeding (sector hotel) kunnen jeugdige werknemers ouder dan 16 jaar in hotels, restaurants en cafés reeds arbeid verrichten tot 23 uur (KB van 11 april 1999 - P.C. hotelbedrijf). Als uitdrukkelijke voorwaarde geldt evenwel dat de jeugdige werknemer na het beëindigen van het werk nog naar huis moet kunnen keren: ofwel moet hij nog over een openbaar vervoermiddel kunnen beschikken ofwel moet de werkgever in het vervoer voorzien of de vervoerskosten betalen (b.v. taxi). Bovendien moet de werkgever deze tewerkstelling vooraf schriftelijk ter kennis brengen van de Inspectie van de sociale wetten, bevoegd voor de plaats waar de onderneming gevestigd is.

6.4 Zondagsrust en bijkomende rustdag

Jeugdige werknemers mogen in principe niet op zondag tewerkgesteld worden. Buiten de zondagsrust moet hen een bijkomende rustdag worden toegekend die onmiddellijk volgt op of voorafgaat aan de zondag. Op die bijkomende rustdag mogen de jeugdige werknemers niet worden tewerkgesteld of les volgen. Indien de bijkomende rustdag op zaterdag valt, is er geen probleem. Indien de leerling-stagiair zaterdag werkt, valt de bijkomende rustdag echter op maandag. Aangezien de Arbeidswet de lestijd van jeugdige werknemers als arbeidsduur beschouwt, heeft dit tot gevolg dat

deze leerlingen 's maandags geen les mogen volgen ([Arbeidswet, art. 19bis](#)). Een tewerkstelling op de 10 wettelijke feestdagen is eveneens verboden.

In drie gevallen van overmacht kunnen zij op zondag, bijkomende rustdagen of wettelijke feestdagen toch werken.

Bovendien kan bij KB arbeid op zon- en feestdagen (maar niet op de bijkomende rustdag) worden toegestaan aan bepaalde categorieën van jeugdige werknemers of voor het uitvoeren van bepaalde werken. Aan de toelating kunnen ook voorwaarden worden gekoppeld.

In geen geval mogen jeugdige werknemers meer dan één zondag op twee werken, tenzij de dienst Toezicht op de Sociale Wetten vooraf toelating verleent.

Uiteraard hebben ze, net zoals de meerderjarige leerlingen-stagiairs, recht op inhaalrust ingeval ze arbeid verrichten op zondagen, bijkomende rustdagen of feestdagen. Bij arbeid op zondagen of bijkomende rustdagen mag de inhaalrust niet minder bedragen dan zesendertig opeenvolgende uren bedragen.

Een overzicht van de afwijkingen per studiegebied, is ook opgenomen als bijlage 1 bij de ministeriële omzendbrief SO 74 van 12 juni 2001 "[Organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs](#)".

Voorbeeld

In de ondernemingen die onder het Paritair Comité voor het Vervoer en de Logistiek (PC 140) ressorteren, kunnen de leerlingen in het kader van de leerlingstage als volgt worden tewerkgesteld:

- *derde graad studierichting vrachtwagenchauffeur bso:*
 - *op zon- en feestdagen*
 - *stage (alle dagen) mogelijk tussen 04 en 24 u*
- *derde graad studierichting bijzonder transport bso:*
 - *op zon- en feestdagen*
 - *stage (alle dagen) mogelijk tussen 04 en 24 u*

7 Inhaalstages

Een leerling-stagiair moet - zoals een regelmatige leerling - daadwerkelijk aanwezig zijn bij het stagegebeuren. Elke afwezigheid moet worden gewettigd. Kan de leerling dit niet, dan benadert men dit als een problematische afwezigheid.

Het kan gebeuren dat een leerling op school meerdere dagen gewettigd afwezig blijft, bv. wegens ziekte. Dit ontslaat hem niet van het verwerken van de gemiste leerstof, al dan niet via inhaallessen. Een leerling wordt immers geëvalueerd en beoordeeld op het geheel van de vorming. Uiteraard kan hetzelfde zich voordoen bij een leerling-stagiair. Omdat stageactiviteiten en stage-evaluatie onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, hebben scholen het moeilijk met leerlingen die gedurende een vrij lange periode (gewettigd) afwezig zijn op hun stageplaats.

Vanuit de optiek dat de leerplandoelstellingen onverkort dienen te worden gerealiseerd, kan de school, in hoofde van een individuele leerling, al dan niet beslissen tot een inhaalstage, indien deze leerling wegens ziekte of een andere reden de stage niet op het voorziene tijdstip heeft kunnen verrichten.

Om alle problemen tussen de betrokken partijen te vermijden, kan het schoolreglement, zoals bij proefwerken, bepalen dat bij afwezigheid de school (bv. de directeur na bespreking in de begeleidende klassenraad) kan beslissen dat de leerling de gemiste stage-uren moet inhalen en hoe en wanneer dit zal gebeuren.

Uiteraard moet rekening worden gehouden met de toegelaten stageperiodes (zie punt 6).

Zo een leerling op 30 juni het vooropgestelde stagevolume nog niet heeft bereikt, dan kan de delibererende klassenraad oordelen:

- hetzij dat hij over voldoende gegevens beschikt om een eindbeslissing te nemen;
- hetzij dat een inhaalstage tijdens de zomervakantie absoluut noodzakelijk is. Hierbij moet men er dan rekening mee houden dat:
 - elke uitgestelde beslissing uiterlijk de eerste lesdag van het daaropvolgende schooljaar genomen moet zijn. Leerlingenstages kunnen dus nooit schooljaaroverschrijdend zijn;
 - als de leerling - zelfs om gewettigde reden - deze inhaalstage niet kan afleggen, dit zijn slaagkansen in aanzienlijke mate negatief kan beïnvloeden. Bij het beantwoorden van de deliberatievraag maakt stage immers deel uit van het dossier van de leerling. Afhankelijk van de leerplandoelen die aan bod komen en geëvalueerd worden tijdens de stage neemt de klassenraad hierin een beslissing.

8 Stagebegeleiding

8.1 Stagebegeleider en stagementor

De stagebegeleiding wordt opgenomen door de stagebegeleider en de stagementor.

De *stagebegeleider* is een leraar die de begeleiding van de leerlingen-stagiairs als opdracht toegewezen kreeg. Hij houdt zich bezig met de voorbereiding, de pedagogische begeleiding en de evaluatie van de stages van individuele leerlingen.

De stagebegeleider heeft vrije toegang tot de stageplaats. Uiteraard zal hij in samenspraak met de stagegever hierover praktische afspraken maken.

Informatie over de arbeidsrechtelijke situatie van de stagebegeleider is te vinden in het punt 5.3.1.1 van de mededeling "[Leerlingen verrichten arbeid - Een juridische leidraad voor de school](#)" (MLER_051).

De *stagementor* is een werknemer van de stagegever die door hem belast wordt met het onthaal en de coaching van de leerling-stagiair op de werkvloer. Hij maakt de leerling-stagiair onder meer wegwijs op de werkvloer, hij ziet erop toe dat de persoonlijke en collectieve beschermingsmiddelen correct worden gebruikt en waakt mee over de psychosociale belasting van de leerling-stagiair.

8.2 Bereikbaar van de stagebegeleider

De ministeriële omzendbrief SO/2015/01 "[Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4](#)" stelt een adequate stagebegeleiding voorop:

“Een degelijke stage vereist een adequate stagebegeleiding door de school op de stageplaats (dus niet op afstand). Bij de vastlegging van het organisatiemodel van het nieuwe schooljaar, zal het schoolbestuur hier terdege rekening mee houden. Het inrichten van stages in vakantieperiodes is

dan ook pas zinvol indien niet gehypothekeerd door de van kracht zijnde vakantieregeling voor het personeel van de school.”

Strikt genomen zou het niet conform de reglementering zijn dat er vanuit de school geen enkele begeleiding ter plaatse wordt georganiseerd. Voor stages in het buitenland ligt een stagebegeleiding op de stageplaats niet altijd voor de hand. Meer info hierover vind je in punt 13.

Tijdens stageperiodes moet steeds een verantwoordelijke van de school bereikbaar zijn, ongeacht waar de stage doorgaat.

8.3 Klassenraadwerking

Aangezien de stagebegeleider stage-uren heeft in een bepaald structuuronderdeel, is hij automatisch stemgerechtigd lid van de klassenraad, ongeacht of hij aan de betrokken leerling ook klassikaal onderricht verstrekt.

Op deze wijze zal zijn stagebeoordeling onmiddellijk kunnen worden ingebracht als element bij de eindexamen door de delibererende klassenraad over het al dan niet geslaagd zijn van de leerling voor het leerjaar in kwestie.

Een school kiest vrij om het aantal stage-uren te bundelen bij één of slechts enkele stagebegeleiders of ze daarentegen zo maximaal mogelijk te versnipperen (bv. 8 stage-uren waarvan 8 leraren één uurtje krijgen). Indien een school voor dat laatste kiest, heeft dat tot gevolg dat elk personeelslid met stage belast, als stemgerechtigd lid in de klassenraad zal zitten (zie [omzendbrief SO 64](#), punt 8.1.1,2°). Let wel, indien de leraar niet elke leerling van de groep heeft begeleid, is hij alleen stemgerechtigd lid voor die leerlingen die hij effectief heeft begeleid. Dit betekent dat hij voor de andere leerlingen, die hij niet heeft begeleid, niet aanwezig mag zijn op de delibererende klassenraad en de vergadering zal moeten verlaten, tenzij hij uiteraard wel les zou hebben gegeven aan die leerlingen.

Om het organisatorisch wat in betere banen te kunnen leiden, is het mogelijk dat de voorzitter van de klassenraad bij het begin van het schooljaar één personeelslid aanduidt die alles coördineert en in naam van alle leraren die met stage belast zijn als stemgerechtigd lid deelneemt aan de delibererende klassenraad (zie [omzendbrief SO 64](#), punt 8.1.1,4°). Hierdoor hoeven leraren die enkel met een stage-uur zijn belast en die geen les hebben gegeven aan de betrokken leerlingen geen deel uit te maken van de klassenraad, behalve die leraar die door de voorzitter is aangewezen.

Het is dus een of-of-verhaal. Ofwel zal elke stagebegeleider als stemgerechtigd lid deel uitmaken van de delibererende klassenraad voor die leerlingen die hij effectief heeft begeleid. Ofwel zal de voorzitter van de delibererende klassenraad één leraar belasten met de coördinatie van het geheel en zal enkel die persoon als stemgerechtigd lid deel uitmaken van de delibererende klassenraad.

8.4 Efficiënte stagebegeleiding

Een efficiënte stagebegeleiding vergt dat er een voldoende en redelijk aantal uren-leraar wordt aan besteed.

8.4.1 Stage-uren en opdracht van de stagebegeleider

De ministeriële omzendbrief SO/2015/01 "[Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4](#)" geeft niet veel richtlijnen

over de inhoud van de stagebegeleiding. Ze geeft enkel het volgende aan (zie punt 3.1.1., tussentitel ‘stagebegeleider’):

- Een degelijke stage vereist een degelijke stagebegeleiding door de school op de stageplaats (dus niet op afstand).
- Een efficiënte stagebegeleiding vergt op zijn beurt dat er een voldoende en redelijk aantal uren-leraar wordt aan besteed. Leerlingenstages kunnen onder geen beding een alibi vormen voor besparing bij aanwending van het urenpakket.

Het is niet toegelaten om stage begeleidende opdrachten onbezoldigd te laten uitoefenen. Ook op het vlak van stages geldt de bepaling dat *“bij toewijzing van opdrachten aan leden van het onderwijzend personeel die niet gebaseerd zijn op door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde uren of op reglementaire plage-uren, ten laste valt van het schoolbestuur.”*

De omzendbrief eist voor stagebegeleiding enkel *“een voldoende en redelijk aantal uren-leraar”*. Ze legt geen één-op-één-relatie vast tussen het aantal stage-uren en het aantal uren in de opdracht van de stagebegeleider

Om na te gaan of het toegekende aantal uren-leraar voldoende en redelijk is, zijn twee criteria belangrijk: het leerlingenaantal, en de werkzaamheden die van de stagebegeleider worden verwacht - en die verwachtingen kunnen allicht verschillen naargelang de studierichting en de aard van de stage. Zo zal de verhouding “1 uur-leraar per stage-uur op de lessentabel” allicht te klein zijn voor een klasgroep van bv. 20 leerlingen, maar zal die te groot zijn voor een klasgroep van slechts 4 leerlingen. En wellicht is de begeleiding van sommige types stageactiviteiten arbeidsintensiever dan andere; ook daarmee houd je best rekening.

In overleg met het personeel kan een interne regeling worden uitgewerkt die rekening houdt met de verschillende criteria. Als over die schooleigen regeling is onderhandeld in het LOC (Lokaal Onderhandelingscomité) en als daar bovendien een akkoord is bereikt, kan men niet anders dan vaststellen dat de toepassing daarvan volgens het schoolbestuur én volgens het personeel leidt tot een “voldoende en redelijk aantal uren” voor stagebegeleiding. Dat zal ook door een controlerende instantie niet kunnen worden ontkend.

8.4.2 Samenzettingen

Bij een stage heeft een samenzetting van leerlingen als gevolg dat een personeelslid de opdracht krijgt om meerdere leerlingengroepen, waarvan de leerlingen gelijktijdig stagelopen, te begeleiden.

Alle samenzettingen zijn mogelijk op voorwaarde dat je kan aantonen dat het goedgekeurde leerplan door de leerlingen ook effectief wordt afgewerkt (zie [omzendbrief SO 55, punt 4.2.4](#)).

Zoals gezegd, mogen de samenzettingen niet verhinderen dat de stagebegeleiding en -opvolging in optimale omstandigheden kan blijven verlopen (zie ook punt 8.2).

8.4.3 Splitsingen

Je hanteert als principe best dat het aantal uren-leraar besteed aan stagebegeleiding verhoudingsgewijs gelijk is aan de omkadering m.b.t. het praktijkonderricht voor een gelijkaardige klasgroep.

Voorbeelden

Als een school oordeelt dat een praktijkgroep in het 1ste leerjaar van de derde graad Houttechnieken (D/A-finaliteit) niet groter mag zijn dan 10 leerlingen, dan zal één leraar evenmin meer dan 10 leerlingen-stagiairs op geregelde tijdstippen kunnen opvolgen.

9 Stagegever

9.1 Voorwaarden

Volgens de onderwijsregelgeving is de stagegever een organisatie die:

- hetzij de sociale bijdrage voor zelfstandige arbeid moet betalen voor ten minste één persoon;
- hetzij ten minste één werknemer moet tewerkstellen waarvoor hij RSZ-bijdragen betaalt.

De stagegever moet dus een zelfstandige, een persoon die een vrij beroep uitoefent of een werkgever zijn.

9.2 Een school als stagegever

Leerlingen volgen bij voorkeur een stage buiten een onderwijsinstelling, om maximaal aan te sluiten bij de economische context van de opleiding.

Onderwijsinstellingen (basis-, secundair, hoger, volwassenen- of deeltijds kunstonderwijs) kunnen als stagegever fungeren, ook indien ze onder hetzelfde schoolbestuur ressorteren als de school van inschrijving. Ze worden dan als een bedrijf of onderneming beschouwd binnen de context van de omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en buso OV4". Dit is bijvoorbeeld van belang voor leerlingen van *Opvoeding en begeleiding (D/A-finaliteit)* die in een kleuterschool van hetzelfde schoolbestuur stage lopen.

9.3 Stage in een eenmanszaak

Wettelijk gezien is de problematiek van stages bij zelfstandigen/eenmanszaken (nog) niet geregeld. Vanuit de praktijk heeft zich sinds 2004 een 'gang van zaken' ontwikkeld die door de Vlaamse Overheid, de Onderwijsinspectie en de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg wordt gedoogd, maar die wettelijk niet helemaal sluitend is.

Boek X, titel 4 van de Codex over het welzijn op het werk bepaalt in hoofdstuk IV de voorwaarden waaronder de onderwijsinstelling belast kan worden met de verplichtingen van de werkgever (uitvoeren van risicoanalyse, vaststellen van preventiemaatregelen, laten uitvoeren van de voorafgaande gezondheidsbeoordeling). Deze artikelen zijn echter nog (steeds) niet in werking getreden. Hierdoor is het strikt genomen niet mogelijk dat de onderwijsinstelling de verplichtingen van de werkgever waarneemt. In de praktijk gebeurt dit echter wel. De FOD WASO stelt hierin onder meer het volgende:

"De welzijnswetgeving legt onder meer de verplichting van het maken van een risicoanalyse op aan de werkgever in samenspraak met diens preventiedienst.

De werkgever dient deze risicoanalyse te maken vooraleer hij de stagiair tewerkstelt. De stageovereenkomst wordt nadien pas gesloten. In deze overeenkomst wordt immers onder meer opgenomen of er al dan niet gezondheidstoezicht vereist is, wat moet blijken uit de resultaten van de risicoanalyse.

Indien het echter een zelfstandige betreft die een stagiair wenst te werk te stellen, kan de wel-

zijns wetgeving de zelfstandige nog niet de verplichting opleggen tot het maken van een risicoanalyse zoals vermeld in het KB Stagiairs. Wanneer de risicoanalyse moet gebeuren is er immers nog geen stageovereenkomst en kan de zelfstandige dan ook nog niet beschouwd worden als werkgever voor de toepassing van de welzijnswetgeving. Een zelfstandige dient zich bij de voorbereiding op de komst van een stagiair echter wel te gedragen volgens het principe van de bonus pater familias. Hij heeft de verplichting om alle noodzakelijke voorzorgsmaatregelen te nemen om schade aan de personen die bij hem komen werken te voorkomen. Het analyseren van de risico's kan beschouwd worden als een onlosmakelijk onderdeel van deze opdracht. Ook de onderwijsinstelling van haar kant heeft verantwoordelijkheden ten opzichte van haar leerling-stagiair. Indien de onderwijsinstelling een stagiair te werk wenst te stellen bij een zelfstandige, moet ze eveneens over alle informatie betreffende de werkpost beschikken. Ze heeft er dus ook alle belang bij dat er een soort 'evenwaardige risicoanalyse' gebeurt. De onderwijsinstelling kan dan in samenspraak met de zelfstandige deze risicoanalyse uitvoeren via de preventieadviseur van de onderwijsinstelling. Het wordt aanbevolen dat de stagebegeleider een bezoek brengt aan de zelfstandige, iets wat ook vanuit pedagogisch oogpunt zinvol lijkt. De risico's worden dan samen met de zelfstandige beoordeeld in samenspraak met de preventieadviseur van de interne preventiedienst van de onderwijsinstelling."

De zelfstandige/eenmanszaak draagt als stagegever naar onze mening in de eerste plaats de verantwoordelijkheid. We kunnen echter niet met zekerheid stellen dat de verantwoordelijkheid nooit (geheel of gedeeltelijk) bij het schoolbestuur wordt gelegd. Ook de school moet immers optreden als een bonus pater familias. We kunnen dus niet uitsluiten dat bv. het niet of onvoldoende screenen van een stageplaats wordt aanzien als een fout in de zin van art. 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek dat (mede) de schade heeft veroorzaakt. Volgens sommigen kan ook de eigen preventieadviseur van de school persoonlijk aansprakelijk worden gesteld omdat de stagegever bij een eventueel ongeval kan verwijzen naar een mogelijk onvolledig of foutief advies van de preventieadviseur als expert.

Bovendien volgt uit de welzijnsregelgeving dat de preventieadviseur tot het personeel van de werkgever moet behoren. Het toepassingsgebied van deze wet is uitdrukkelijk beperkt tot de preventieadviseurs en hun werkgever. Strikt genomen mag hij op basis hiervan enkel zijn eigen werkgever adviseren.

Gelet op het bovenstaande kan de school één van de volgende standpunten innemen:

- Het komt enkel toe aan de werkgever/stagegever om een risicoanalyse op te stellen, ook als deze een klein bedrijf of een eenmanszaak is. Hierbij neem je een strikt wettelijke houding aan. Indien de stagegever geen risicoanalyse opstelt of deze niet naar behoren uitvoert, dan kan de stage niet doorgaan bij deze stagegever.
- Je kiest voor een pragmatische houding en probeert samen met de stagegever de risico's te beoordelen. Op basis van het bovenstaande merk je dat deze pragmatische regeling veel valkuilen kan kennen. De eventuele risico's zullen steeds moeten worden afgewogen tegen de mogelijke voordelen.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen is vragende partij voor een wettelijke regeling.

10 Leerlingenstageovereenkomst

10.1 Algemeen

Een leerlingenstage wordt gebaseerd op een leerlingenstageovereenkomst. De stage kan niet gebaseerd zijn op een gewone arbeidsovereenkomst of een overeenkomst voor tewerkstelling voor studenten. Hierop is een uitzondering voorzien voor leerlingen binnen de opleiding **basisverpleegkunde HBO** of binnen een **7de leerjaar (Se-n-Se tso of kso)** (zie punt 15).

De leerlingenstageovereenkomst wordt gesloten tussen drie partijen, met name de leerling-stagiair, de school en de stagegever. In het geval de leerling-stagiair minderjarig is, wordt de overeenkomst gesloten door zijn wettige vertegenwoordigers (doorgaans de ouders). De overeenkomst dient vóór de aanvang van de stage opgesteld te worden en iedere partij dient een ondertekend exemplaar te ontvangen.

Juridisch gezien kunnen de partijen kiezen voor een handgeschreven handtekening of een gekwalificeerde elektronische handtekening. Soms wordt de vraag gesteld of een gescande handtekening voldoende is. Dat is niet het geval. Enkel een gekwalificeerde elektronische handtekening (bv. via de elektronische identiteitskaart (eID)) heeft hetzelfde rechtsgevolg als een handgeschreven handtekening.

Een stageovereenkomst kan dus worden gesloten met een gekwalificeerde handtekening van elke partij (bv. via eID). De partijen moeten het er wel over eens zijn. De stagegever, noch de/het school(bestuur), noch de leerling-stagiair kunnen immers verplicht worden om een stageovereenkomst op elektronische wijze aan te gaan.

Het is niet mogelijk om stageovereenkomsten op te stellen die schooljaaroverschrijdend zijn.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen stelt vast dat het model van de overheid meer informatie opneemt dan de minimale bepalingen die in de ministeriële omzendbrief SO/2015/01 "Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4" zijn voorgeschreven. Zo schrijft het model voor dat het uurrooster van de leerling-stagiair niet enkel het dagelijkse begin- en einduur van de stage bepaalt, maar ook het aantal werkuren per dag, het aantal pauzes per dag en de duur van elke pauze. Zo ook gaat het model in op het boek X, titel 3 van de codex over het welzijn op het werk en meer bepaald op bepaald werk dat voor hen in principe verboden is (verboden agentia, procedés en werkzaamheden). Beide bepalingen vloeien echter rechtstreeks voort uit dwingende rechtsregels, waarvan in een overeenkomst niet kan worden afgeweken. De stagegever is verplicht die regelgeving (Arbeidswet, codex over het welzijn op het werk, boek X, titel 3) steeds na te leven, ook al is hierover geen bepaling opgenomen in de leerlingenstageovereenkomst.

10.2 Minimale bepalingen

Er is geen uniform model van een leerlingenstageovereenkomst voorgeschreven. Elke leerlingenstageovereenkomst moet wel verplicht de volgende onderdelen te bevatten:

- het ondernemingsnummer van de betrokken onderneming in de Kruispuntbank van Ondernemingen met vermelding van "vennootschap" of "eenmanszaak";
- het nummer van het paritair comité van de betrokken onderneming (rekening houdend met de aard van de stage-activiteiten) en, indien mogelijk het RSZ-werkgeverskengetal (code werkge-

verscategorie) of, bij ontstentenis van het nummer of het kengetal, de NACE-code (zie omzendbrief SO/2015/01, bijlage 2);

- de stageperiode(s): dag(en) en maand(en) waarop stage wordt gelopen, incl. dagelijks begin- en einduur. Desgevallend wordt vermeld welke periodes binnen de bezoldigde arbeidstijd plaatsvinden;
- de stagebegeleider en de stagementor;
- (in voorkomend geval) een raming van de kosten ten laste van de leerling-stagiair (bv. de verplaatsingskosten)¹;
- de vermelding dat de stagegever het gezondheidstoezicht toevertrouwt aan de externe preventiedienst van de school of er zelf voor instaat en bekostigt, naargelang van het geval²;
- de vermelding dat de stagegever een werkpostfiche ter beschikking stelt van de leerling-stagiair en de school;
- de geplande lijst van stageactiviteiten, die gezamenlijk wordt opgesteld door de stagebegeleider en de stagementor en die moet rekening houden zowel met de genoten schoolse opleiding en vorming als met de fysieke en psychische maturiteit van de leerling;
- een bijlage bevattende de werkpostfiche op basis van de risicoanalyse.

Er is geen verplichting om te werken met een stagereglement. Het is ook niet verplicht op de risicoanalyse zelf als bijlage op te nemen.

10.3 Modellen

Uit de ministeriële omzendbrief SO/2015/01 “[Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en buso OV4](#)” blijkt dat het opmaken en het sluiten van de leerlingenstageovereenkomst op drie manieren kan worden benaderd:

- per leerling-stagiair een *individuele overeenkomst* die door elk van de drie partijen ondertekend wordt; ofwel
- een *raamovereenkomst* tussen de school en de stagegever, aangevuld met een deelovereenkomst per leerling-stagiair; ofwel
- een *driepartijenovereenkomst* waarbij de leerlingen afzonderlijk tekenen in een gepersonaliseerde bijdrage.

10.3.1 Individuele leerlingenstageovereenkomst

Per leerling-stagiair wordt een individuele overeenkomst gesloten die door elk van de drie partijen wordt ondertekend, met name:

- de leerling-stagiair: ingeval de leerling-stagiair minderjarig is, ondertekenen zijn wettige vertegenwoordigers (doorgaans de ouders);
- de school: meestal ondertekent de directeur als gevolmachtigd vertegenwoordiger;
- de stagegever: meestal ondertekent de zaakvoerder of beheerder als gevolmachtigd vertegenwoordiger.

¹ Een raming van deze kosten wordt ook opgenomen in de bijdrageregeling, die deel uitmaakt van het schoolreglement.

² Enkel ingeval het gezondheidstoezicht wordt toevertrouwd aan de preventiedienst van de school, zal Fedris (het Federaal agentschap voor beroepsrisico's) deze kosten dragen.

Als bijlage 1 en 2 bij deze mededeling zijn twee modellen van een individuele leerlingenstageovereenkomst gevoegd. Het eerste model betreft een klassieke onbezoldigde leerlingenstage. Het tweede model betreft een onbezoldigde leerlingenstage binnen bezoldigde arbeidstijd (zie ook punt 15).

Deze individuele leerlingenstageovereenkomst verdient vanuit juridisch oogpunt de voorkeur indien het aantal leerlingen-stagiairs dat bij eenzelfde stagegever stage zal volgen, niet te groot is.

10.3.2 Raamovereenkomst met deellovereenkomst

Indien het aantal leerlingen-stagiairs dat bij eenzelfde stagegever stage zal volgen aanzienlijk is, kan men - om de administratieve last te beperken - overgaan tot het afsluiten van een raamovereenkomst met een deellovereenkomst. Er worden dus twee overeenkomsten afgesloten tussen telkens twee partijen, met name:

- een raamovereenkomst tussen de school en de stagegever met opgave van alle leerlingen-stagiairs; en
- een deellovereenkomst tussen de school en elke individuele leerling-stagiair, die een aanvullend luik vormt bij deze raamovereenkomst.

De raamovereenkomst met de deellovereenkomst zijn respectievelijk als bijlage 3 en 4 bij deze mededeling gevoegd. Daar de deellovereenkomst als een aanvulling bij de raamovereenkomst moet worden beschouwd, is het essentieel dat ook deze overeenkomst effectief wordt afgesloten.

Beide overeenkomsten worden t.a.v. de drie partijen gebundeld. Dit betekent dat de stagegever een kopie krijgt van elke deellovereenkomst en elke leerling-stagiair een kopie van de afgesloten raamovereenkomst.

10.3.3 Overeenkomst tussen drie partijen met gepersonaliseerde bijlage

Als [bijlage 1](#) bij de ministeriële omzendbrief SO/2015/01 "[Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4](#)" is een modelovereenkomst van leerlingenstages gevoegd. Het gebruik van dit model is niet verplicht.

De omzendbrief spreekt van een tripartite overeenkomst (**driepartijenovereenkomst**) maar waarbij de leerlingen ieder afzonderlijk tekenen in een gepersonaliseerde bijlage.

11 Verbreking van de leerlingenstageovereenkomst door de stagegever

De partijen kunnen in de leerlingenstageovereenkomst bepalen welke situaties een verbrekingsgrond vormen. Ze zijn echter niet verplicht dit te doen. Indien ze hierover niets opnemen, zullen ze de situatie in onderling overleg moeten oplossen.

Het opzettelijk veroorzaken van zware schade door de leerling-stagiair, het herhaald ongewettigd afwezig zijn of het plegen van zware inbreuken tegen de leerlingenstageovereenkomst kunnen voor de stagegever verbrekingsgronden vormen.

Bij verbreking van de leerlingenstageovereenkomst zoek je als school een nieuwe stageplaats voor de betrokken leerling. Zo dit om praktische redenen niet meer haalbaar is, dan vang je de leerling op op school en voorzie je in een vervangende pedagogische activiteit die van praktijkgerichte aard is.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen is van mening dat de school, zelfs indien er verbrekingsgronden zijn bepaald in de overeenkomst, op basis van gesprekken met de stagegever en de leerling-stagiair, ook zelf moet kunnen oordelen of het scheppen van een andere stagemogelijkheid verantwoord is of niet. Blijkt uit deze gesprekken dat de stageovereenkomst onterecht of op zijn minst voorbarig verbroken werd, dan zou de leerling een nieuwe kans moeten krijgen in een andere stageplaats.

Ligt de fout echter volledig bij de leerling, dan weegt dit onmiddellijk door naar de stage-evaluatie en de einddeliberatie toe.

12 Dimona 'STG'

De (vzw-)school(bestuur) is verplicht om een Dimona 'STG' uit te voeren voor elke onbezoldigde stagiair die ze uitzendt.

Dimona (Déclaration Immédiate/Onmiddellijke Aangifte) is het elektronische bericht waarmee de werkgever iedere indiensttreding en uitdiensttreding van een werknemer aangeeft bij de RSZ.

Dimona 'STG' is een bepaald type van Dimona waarbij 'STG' voor stagiair staat. In het geval van een onbezoldigde stage wordt de (vzw-)school(bestuur) als werkgever van de stagiair beschouwd en rust de verplichting tot Dimona bij haar. De stagegever zelf hoeft geen Dimona uit te voeren.

De verplichting tot Dimona 'STG' is er gekomen op vraag van de verzekeraars om via een technische oplossing:

- de verzekeringspremie juist te kunnen bepalen op basis van het werkelijk volume aan effectief verrichte stages;
- een elektronische aangifte sociaal risico arbeidsongevallen mogelijk te maken.

Dimona 'STG' is een verrijkte aangifte die bijkomend de volgende gegevens bevat:

- de identificatiegegevens van de stagiair (rijksregisternummer);
- de identificatiegegevens van de instelling (KBO-nummer);
- een aanduiding of het om een arbeider of een bediende gaat (werknemerskengetal 848/849);
- de periode waarbinnen de stage-activiteiten worden uitgeoefend (dus niet exacte begin- en einddatum maar wel bv. school- of academiejaar);
- een specifieke code om deze stagiairs te onderscheiden van gewone werknemers (Dimona type 'STG');
- het vergoedingsstelsel: het gaat steeds om het beperkte vergoedbaarheidstype (F2)

F2 slaat op de verzekeringsdekking en de vergoeding bij een arbeidsongeval. Die is als volgt:

- de verzekeringsdekking is beperkt tot de stageactiviteiten op de stageplaats én de trajecten van en naar de stageplaats;
- de terugbetaling van de kosten van geneeskundige verzorging is beperkt tot het remgeld;
- er is geen vergoeding voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid verschuldigd;
- het basisloon dat in aanmerking wordt genomen voor de berekening van de vergoedingen voor blijvende arbeidsongeschiktheid of dodelijk arbeidsongeval is gelijk aan 12 x het gewaarborgd gemiddeld minimum maandinkomen.

Het traject van en naar de stageplaats (arbeidswegongeval) is gedekt door de arbeidsongevallenverzekering van de school.

Een technische handleiding om de Dimona-aangifte uit te voeren, vind je op de PRO.-pagina "[Stage en werkplekleren](#)".

13 Stage in het buitenland

Een leerlingenstage kan ook doorgaan in het buitenland.

In dat geval zijn er een aantal aandachtspunten waar de school rekening moet mee te houden. De regelgeving rond arbeids- en welzijnsaspecten in het buitenland kunnen anders kan zijn dan in België.

In de ministeriële omzendbrief SO/2015/01 "[Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4](#)" staat in dat verband:

"Leerlingenstage is ook toegelaten in het buitenland. In dat geval dient men rekening te houden met het gegeven dat de regelgeving rond arbeids- en welzijnsaspecten in het buitenland anders kan zijn dan in België. Hoewel de welzijnswetgeving van het buitenland van toepassing is, kan hier contractueel van afgeweken worden in de leerlingenstageovereenkomst. Dit is wenselijk indien de buitenlandse welzijnswetgeving minder bescherming biedt dan de Belgische wetgeving. Het is onontbeerlijk u eerst te informeren over de geldende regels."

13.1 Leerlingenstageovereenkomst bij een buitenlandse stage

Voor stages in het buitenland wordt een leerlingenstageovereenkomst (zie punt 10) opgemaakt. De verplichte onderdelen ondernemingsnummer en het nummer van het paritair comité moeten voor een stage in het buitenland niet worden vermeld (zie [SO 2015/01, punt 3.1.1, tussentitel stageovereenkomst](#)).

De onderwijstaalwet van 1963 schrijft voor in welke taal het onderwijs moet worden verstrekt. Voor de opmaak van stagecontracten hebben we hierover eerder een antwoord gekregen van de taalwetwijzer: voor leerlingen die in het buitenland stage volgen, geldt voor de stageovereenkomst de taalwetgeving van het land waar de stage zal plaatsvinden. Het kan voorkomen dat een land verplicht stelt dat de rechtsgeldige versie van de overeenkomst in de landstaal van het land moet worden opgesteld. Het is in elk geval aangewezen om voor de leerlingen een exacte vertaling naar het Nederlands te voorzien zodat de leerling-stagiair goed weet wat de overeenkomst inhoudt vóór die ondertekend wordt. De Nederlandstalige versie in voorkomend geval slechts indicatief.

13.2 Begeleiding van buitenlandse stages

Voor een stage is in principe een adequate stagebegeleiding vereist door de school op de stageplaats (dus niet op afstand) (zie [SO/2015, punt 3.1.1](#)). Strikt genomen zou het niet conform de reglementering zijn dat er vanuit de school geen enkele begeleiding ter plaatse wordt georganiseerd. Omdat stagebezoeken naar het buitenland duur kunnen uitvallen, rijst wel meer en meer de vraag te begeleiden via moderne communicatietechnieken.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen stelt zich hier eerder flexibel op. Wij zijn van mening dat een dergelijke stage, mits er goede afspraken worden gemaakt, kan overwogen worden. Voor de stagebegeleiding kan worden gedacht aan:

- afspraken voor een degelijke begeleiding door de stagementor van de stagegever;
- een contactpersoon van de school die telefonisch standby is in geval van nood;

- een terugkoppeling op regelmatige basis door de stagementor én de leerling-stagiair naar de stagebegeleider van de school. Dit kan schriftelijk (bv. e-mail) of mondeling (bv. telefonisch). Via videobellen kan het gesprek persoonlijker worden en kan je rekening houden met de lichtheid van de leerling.

13.3 Arbeidsongevallenverzekering en A1-formulier voor stages in Europa

Voor de toepassing van de arbeidsongevallenwet wordt het schoolbestuur als werkgever beschouwd en sluit daarom voor stagiairs een arbeidsongevallenverzekering af. Een leerling die op stage gaat in het buitenland is Belgisch sociaal verzekerd.

Bij tewerkstelling in het buitenland is in principe de welzijnswetgeving van het land waar de werkzaamheden worden uitgevoerd van toepassing.

Voor een stage die doorgaat in de EER (de Europese unie, Zwitserland, IJsland, Liechtenstein of Noorwegen) voorziet de Europese Verordening 883/2004 (art. 12, lid 1) in een specifieke regel: een werknemer blijft onderworpen aan het socialezekerheidsstelsel van het land waarin hij gewoonlijk tewerkgesteld is (België), en vrijgesteld van onderwerping in het land van tijdelijke tewerkstelling (de Europese unie, Zwitserland, IJsland, Liechtenstein of Noorwegen). Daartoe is een detachering verplicht zodra er wordt voldaan aan de grondvoorwaarden.

Quasi alle Belgische stagiairs voldoen aan de detacheringsvoorwaarden.

De Belgische sociale zekerheidsinstelling (RSZ) zal, wanneer alle grondvoorwaarden van de detachering zijn vervuld, een attest van “Toepasselijke wetgeving” A1 (kortweg A1-formulier) afleveren waarmee wordt bewezen dat de betrokken stagiair zijn gewoontelijke sociale zekerheidsregime van de uitsturende staat behoudt. Dat A1 formulier is dus het bewijs dat de leerling Belgisch sociaal verzekerd is (ook al is dit enkel voor een arbeidsongevallenverzekering) tijdens de periode van de buitenlandse tewerkstelling. Voor de toepassing van de arbeidsongevallenwet wordt het schoolbestuur als werkgever beschouwd, daarom moet de school dit A1-formulier aanvragen via de [portaalwebsite van de RSZ](#).

Ook voor de stage in het buitenland dient een Dimona STG ingediend te worden (zie punt 12).

Meer info over buitenlandse stages vind je op de [website van Fedris](#), het controleorgaan in het kader van arbeidsongevallenverzekering.

We willen hier tot slot nog wijzen op het feit dat bovenstaande alleen betrekking heeft op de arbeidsongevallenverzekering en dus op de activiteiten op de stageplaats en de verplaatsing tussen de stageplaats en verblijfplaats in het buitenland. Activiteiten buiten de arbeidstijd bv. tijdens de vrije tijd bij het verblijf in het buitenland, vallen niet onder arbeidsongevallenverzekering. De school dient daarom bij een stage in het buitenland na te gaan of de schoolpolis de activiteiten buiten de arbeidstijd dekt en eventueel in een bijkomende (reis)verzekering te voorzien.

14 Burgerlijke aansprakelijkheden

Het valt niet uit te sluiten dat de leerling-stagiair tijdens zijn stage schade veroorzaakt.

In het punt 7.3.1 van de mededeling “[Leerlingen verrichten arbeid - Een juridische leidraad voor de school](#)” (MLER_051) wordt de burgerlijke aansprakelijkheid voor leerlingen-stagiairs grondig uitgespit.

Daarnaast gaat het punt 3.4.1 van de ministeriële omzendbrief SO/2015/01 "[Leerlingenstages, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het voltijds gewoon secundair onderwijs en BuSO OV4](#)" ook uitgebreid in op de aansprakelijkheden m.b.t. een leerlingenstage.

Tot slot bevat de mededeling "[Aansprakelijkheden binnen onderwijs](#)" (MLER_040) ook heel wat nuttige informatie.

We willen beklemtonen dat de aansprakelijkheid van de leerling-stagiair door [art. 123/20 van de Codex Secundair Onderwijs](#) decretaal is beperkt:

[...]

“Indien de leerling-stagiair bij de uitvoering van zijn stage de stagegever of derden schade berokkent, is hij enkel aansprakelijk voor zijn bedrog en zijn zware schuld. Voor lichte schuld is de leerling-stagiair enkel aansprakelijk als die bij hem eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt. De aansprakelijkheid van de vader en de moeder in de zin van artikel 1384, tweede lid van het burgerlijk wetboek geldt enkel wanneer de minderjarige leerling-stagiair overeenkomstig de hierboven vermelde gevallen persoonlijk aansprakelijk kan worden gesteld.

De stagegever is een aansteller in de zin van artikel 1384, derde lid van het burgerlijk wetboek.

Alle met de bepalingen van dit artikel strijdige bedingen zijn nietig. [...]”

Door die bepaling wordt de aansprakelijkheid van de leerling-stagiair gelijkgesteld aan die van een gewone werknemer.

De werkgever is aansprakelijk voor de fouten van zijn werknemers, en zal als stagegever en aansteller van de leerling-stagiair daarom ook instaan voor de schade die de leerling-stagiair veroorzaakt door zijn lichte, eerder toevallig voorkomende fout. De aanstellersaansprakelijkheid van de stagegever is onweerlegbaar. Bij opzet, zware fout en veel voorkomende lichte fout kan de stagegever echter op zijn beurt de schade verhalen op de leerling-stagiair door het instellen van een zogenaamde regresvordering.

De aansprakelijkheid van de ouders t.a.v. hun minderjarige kinderen is grotendeels uitgesloten. Enkel wanneer de minderjarige leerling-stagiair persoonlijk aansprakelijk kan worden gesteld, geldt de ouderaansprakelijkheid.

Het is aangewezen om in de leerlingenstageovereenkomst uitdrukkelijk te verwijzen naar [art. 123/20 van de Codex Secundair Onderwijs](#). Zowel de modellen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen als de modelovereenkomst die bij de [omzendbrief SO/2015/01](#) is gevoegd, verwijzen hiernaar.

Het is niet mogelijk om in een leerlingenstageovereenkomst een beding op te nemen dat strijdig is met [art. 123/20 van de Codex Secundair Onderwijs](#). Dit artikel bevat met andere woorden dwingende rechtsregels waarvan contractanten niet kunnen afwijken. Men kan bijvoorbeeld dus niet overeenkomen dat de leerling-stagiair onbeperkt burgerlijk aansprakelijk zal zijn.

Aansprakelijkheden en verzekeringen zijn met elkaar verbonden. Voor een leerlingenstage is het raadzaam dat men kan terugvallen op de volgende verzekeringen:

- een arbeidsongevallenverzekering voor de leerling-stagiair, aan te gaan door de school; Dat is een wettelijke verplichting. De arbeidsongevallenverzekering dekt de arbeidsongevallen van de leerling-stagiair m.i.v. de ongevallen op de weg naar en van het werk, zoals omschreven in de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971.
- een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid, aan te gaan door de stagegever;
- eventueel een verzekering toevertrouwde goederen, aan te gaan door de school.

Als bijlage 5 bij deze mededeling is een nota van IC verzekeringen gevoegd, die op de verzekerings-technische kant van de zaak ingaat.

15 Stages binnen bezoldigde arbeidstijd

In het kader van een leerlingenstage is arbeid enkel een middel in een leerproces, zodat er geen arbeidsrelatie ontstaat en er geen loon wordt uitgekeerd. De onderwijsregelgeving bepaalt echter dat er in twee gevallen stage kan worden verricht tijdens de bezoldigde arbeidstijd, maar ook dan blijft de leerlingenstage zelf onbezoldigd.³

Een school *kan* een stage binnen een bezoldigde tewerkstelling in aanmerking nemen binnen de opleiding **basisverpleegkunde HBO** of een **7de leerjaren (Se-n-Se tso of kso)**. In deze opleidingen kunnen immers ook cursisten of leerlingen zitten die reeds werken. Via deze mogelijkheid tracht men hen tegemoet te komen. De arbeidsovereenkomst in kwestie moet wel reeds eerder afgesloten én in werking getreden zijn dan het tijdstip waarop de opleiding aanvangt. Het moet m.a.w. gaan om een lopende tewerkstelling. Voor stage die tijdens de bezoldigde arbeidstijd plaatsvindt, blijft de arbeidsovereenkomst bestaan, maar ze wordt aangevuld met een stageovereenkomst. Het is uitermate belangrijk dat de stage die binnen de bezoldigde arbeidstijd plaatsvindt een volwaardige stage is. Dit betekent dat de leerling-stagiair tijdens zijn stage-uren van zijn werkgever/stagegever de ruimte krijgt om onder begeleiding bij te leren. Scholen dienen er mee over te waken dat de leerling-stagiair niet gedwongen wordt om zijn gewoon werk tijdens zijn stage-uren verder te zetten.

Het is wenselijk om voor deze stages een specifieke individuele leerlingenstageovereenkomst af te sluiten (zie punt 10.3.1).

16 Bijlagen

- [MLER_072_B01: onbezoldigde leerlingenstage - Individuele stageovereenkomst tussen school, stagegever en leerling-stagiair](#)
- [MLER_072_B02: onbezoldigde leerlingenstage binnen bezoldigde arbeidstijd - Individuele stageovereenkomst tussen school, stagegever en leerling-stagiair](#)
- [MLER_072_B03: raamovereenkomst inzake leerlingenstage tussen school en stagegever](#)
- [MLER_072_B04: aanvullend luik bij de raamovereenkomst inzake leerlingenstage - Deelovereenkomst tussen school en leerling-stagiair](#)
- [MLER_072_B05: nota IC verzekeringen "Stagiair op de werkvloer: hoe zit het met aansprakelijkheid en verzekeringen?"](#)
- [MLER_072_B06: model werkpostfiche leerling-stagiair](#)

³ Deze stelling werd ons door de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg bevestigd in een brief van 16 april 2010.